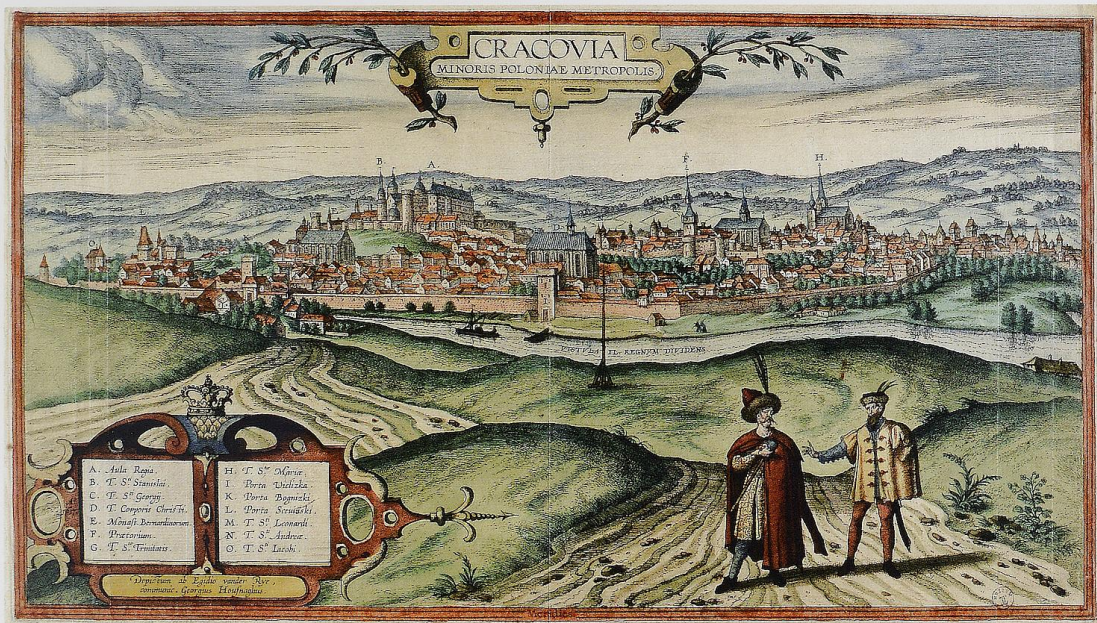

Z IKONOGRAFII STAREGO KRAKOWA

6. Jakob Hoefnagel(?), *Widok Kazimierza i Krakowa od południa*, akwaforta i miedzioryt kolorowany, według rysunku Egdiusa van der Rye z lat 1592–1598, zamieszczony w publikacji Georga Brauna i Franza Hogenberga *Civitates orbis terrarum*, tom 6, Köln 1617, egzemplarz w Bibliotece Czartoryskich

W roku 1600 lub 1601 powstał rysunek z natury do ostatniego wczesnego widoku Krakowa, stanowiący część większego przedstawienia, którego tematem głównym jest skaczący koń z ogromnym fantazyjnym munsztukiem (il. 5). Autorem rysunku i oparte go na nim miedziorytu, który ukazał się w książeczce Krzysztofa Monwida Dorohostajskiego *Hippika* (1603), był rytownik i rysownik Tomasz Makowski – pierwszy znany z nazwiska polski twórca widoków Krakowa. Widok został wykonany z miejsca położonego na wschód od miasta, na brzegu Starej Wisły. Przedstawia Wawel, kościół Świętych Piotra i Pawła oraz dwa główne kościoły śródmieścia (Dominikanów i Mariacki), a także usytuowaną pomiędzy nimi wieżę ratusza²².

Widoki „krakowskie” ujęciem krajobrazu stolicy wytyczyły drogę panoramom miasta opublikowanym poza krajem, choć te swoim formatem, bogactwem treści, świetnością faktury, na koniec niezliczonymi naśladownictwami usunęły w cień rodzime ryciny²³. Dwa spośród opisanych najstarszych wykonanych w Krakowie wido-

ków miasta (1581 i 1600–1601) mają zasadnicze znaczenie dla poznania jego postaci u schyłku XVI stulecia. Wykonane z dwóch odmiennych punktów widokowych, wzajemnie się uzupełniają, tworząc pierwszą wiarygodną ikonografię najważniejszych obiektów – kościoła Mariackiego, wieży ratuszowej, kościołów Świętej Trójcy, św. Franciszka, Wszystkich Świętych, św. Andrzeja oraz zamku i katedry. Obydwa widoki, choć formatem niepozorne, opublikowane w sposób, który zaskakuje przypadkowością, stanowią swego rodzaju komentarz do pełnych zachwyty nad urodą naszej stolicy opisów szesnastowiecznych podróżników cudzoziemskich²⁴.

„Pierwszy jednolity zbiór widoków i planów miast świata wraz dokładnym opisem *Civitates orbis terrarum* wydany został w Kolonii przez Georga Brauna i Franza Hogenberga: w latach 1572–1598 ukazało się 5 tomów, w roku 1617 – ostatni, szósty. W tomach 2, 3 i 6 zamieszczono widoki 16 miast Korony i Litwy, m.in. Krakowa, który jako jedyny zilustrowany